

Сања Ж. ЂУРОВИЋ*
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 28. 02. 2017.
Прихваћен: 13. 04. 2017.

МОРФОЛОШКИ СТАТУС ФУТУРА ПРВОГ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ**

Предмет рада јесте преиспитивање морфолошког статуса футура првог с обзиром на различите дефиниције у граматикама српског језика. Тако се футур негде убраја само међу сложене глаголске облике, а негде стоји да је и сложени и прости глаголски облик. У морфологији постоји јасан критеријум да се сви глаголски облици деле на просте и сложене према правилу о грађењу па тако они облици који се граде од презентске/инфинитивне основе и наставака јесу прости, а они који се граде од помоћних глагола и неког неличног гл. облика јесу сложени глаголски облици. Наиме, поставља се питање да ли критеријум писања може бити надређен у односу на морфолошки критеријум о грађењу глаголских облика. Други проблем јесте и чињеница да сви глаголи не могу имати и просте и сложене облике футура пошто глаголи на *-ћу* (нпр. *рећу, доћу, моћу* и сл.) имају само сложене облике.

Кључне речи: морфологија, футур први, српски језик

1. Морфолошки статус глаголских облика стабилан је и потпуно одређен. Једино се у футуру првом јављају проблеми у вези са статусом основних морфолошких одређења, првенствено да ли се ради само о сложеном глаголском облику или је то и сложени и прости глаголски облик.

Будуће време је последње уведено у систем глаголских времена. Означава радњу која је само претпостављена, очекивана да ће се реализовати, те се у томе разликује од свих осталих глаголских времена. Не само значење овог времена, већ и морфолошки се овај глаголски облик мењао.¹

Као најмлађе време у систему глаголских времена, у футуру се јавља и највише новина и одступања која се код других гл. облика не региструју. На први поглед, морфолошки нема ничег интересантног у вези са грађењем

* sdjurovic74@gmail.com

** Рад је урађен у оквиру пројекта 178014: *Динамика структура савременог српског језика*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Више о развоју футура у тачки 2.2.

футура првог, јер се јасно свуда наводи да се гради од енклитичких облика помоћног глагола *хтети* и инфинитива глагола који се мења. Ипак, ситуација је морфолошки сложенија, првенствено, у новијим граматикама и граматикама за основну и средњу школу, где се потпуно некритеријално футур убраја и међу сложене и међу просте глаголске облике, без икаквих објашњења. Таквим приступом се дестабилизује морфолошка норма и укидају се јасни морфолошки критеријуми о грађењу глаголских облика.

Циљ рада биће морфолошка анализа и преиспитивање морфолошког статуса футура према граматикама и литератури као и покушај прецизнијег и јаснијег дефинисања овог облика. Логично би било да дефиниција о грађењу футура првог буде у складу са морфолошким критеријумом о грађењу простих/сложених гл. облика. Сви глаголски облици деле се на просте и сложене на основу грађења. Прости облици граде се од презентске/инфинитивно (аористне) основе и наставака, а сложени облици од помоћних глагола и неличних глаголских облика. Тако се футур гради од енклитичких облика помоћног гл. *хтети* и инфинитива и неспорно је сложени глаголски облик. Просте облике би по правилу требало дефинисати преко инфинитивне основе и наставака, што није случај у граматикама, али се ипак убраја међу просте на основу критеријума писања. Управо се ту јавља проблем и то ће бити централно питање у раду.

Да се само у футуру јављају и друге иновације потврђује и постојање перифрастичног футура или футуроида који је доста описан у литератури и само ћемо указати на најважније закључке и истаћи морфолошки статус овог облика.

2. У циљу прегледа питања консултовали смо граматике од Вука до данас и релевантне радове у вези са футуром првим. Нико се није детаљно бавио морфолошким статусом овог облика пошто је грађење сасвим јасно. Прегледајући граматике, циљ је био да направимо историјат питања и утврдимо ко први спомиње могућност да футур може бити и прости облик и да ли се даје објашњење зашто се тако дефинише.

2.1. У старијим граматикама је ситуација јасна и футур се свуда убраја међу сложене глаголске облике уз напомену да се када помоћни глагол долази иза главног глагола одбацује завршетак *-ти* и да се спајају инфинитив и помоћни глагол у једну реч. Неспорни су елементи у грађењу футура без обзира на начин писања. Код Новаковића (1902) налазимо констатацију да се без обзира на начин писања увек јасно издваја инфинитив и енклитички облици помоћног глагола. „Кад је време *будуће* сложено од садашњег времена глагола *хтети* и од начина неодређеног употребљеног глагола, оно је *реченица намере*, из које се и развило значење времена будућега. Слагање времена садашњег од глагола *хтети* с начином неодређеним бива на разне начине, а често тако, да отуд гласовним спајањем једна реч изађе, нпр. *пашићу*”² (Новаковић 1902: 311). У Маретићевој граматици футур је само сложени гл. облик, а констатује се скраћивање облика уколико је енклитика иза глагола

² Пасти ћу (упоредити: доћи ћу), паст’ ћу, пас’ ћу.

(*нитат ћу*) (Маретић 1906). „Сложени се глаголски облици употребљавају за изрицање будућности, прошлости, за императив, за жељу и могућност и за пасив” (Маретић 1963: 293). Маретић уводи критеријум прости облик – једна реч, облици од две или од три речи – сложени. „Једни су глаголски облици прости (или једноставни), јер их чини једна ријеч, нпр. *плетем, плетох, плетим, плетући* итд., други су сложени од двије или од три ријечи, нпр. *плео сам, плео бих, бијах плео, била сам плела*” (Маретић 1963: 232). Ипак, о футуру се код Маретића говори само као сложенем глаголском облику.

Белић разматра футур међу сложеним глаголским облицима (Белић 1999: 389). Првобитно се градио у зависности да ли се ради о перфективном или имперфективном глаголу на два начина: код перфективних употребом перфективног презента у значењу футура, а код имперфективних глагола употребом *хоћу, имам* или *будем* са инфинитивом за исказивање футура (уп. Белић 1999: 443). Белић каже да то нису праве морфолошке конструкције, већ само синтаксичке (Белић 1999: 389). Конструкција са *хоћу* почела је освајати читав терен и то и код несвршених и код свршених глагола. Белић напомиње да се у већини футурских облика налази краћи облик инфинитива – *писа(м)ћу* поред *доћи ћу* (Белић 1999: 444).

Михаило Стевановић футур убраја међу сложене глаголске облике, али каже да има двојак облике и да су само једни облици сложени и то од енклитичког облика презента глагола *хтети* и инфинитива глагола који се мења. Други облик је прост глаголски облик, као у примеру *неваћу, неваћеш*. Објашњење зашто га сматра простим не налазимо, али у наставку се јасно види да без обзира на положај енклитике он јасно разликује инфинитив и помоћни глагол. Код Стевановића први пут наилазимо на увођење простог футура.

„а) Футур је редовно сложен облик од глагола у којих се инфинитив завршава на -ћи, без обзира на то да ли помоћни глагол стоји испред или иза глагола који се мења. А сложен је футур и од глагола с инфинитивом на -ти ако је помоћни глагол испред облика инфинитива.

б) Међутим, ако инфинитив глагола на -ти долази испред помоћног глагола, футур је прост глаголски облик који се прави од скраћеног облика помоћног глагола *хтети* његовим срастањем с окрњеним обликом инфинитива. Пошто је тај облик постао једна реч, крајње т од инфинитива испред ћ од помоћног глагола нестаје зато што се садржи у томе ћ.

в) Али се и тада облик футура може писати као сложен облик од два још несрасла саставна дела: певат ћу, певат ћеш, певат ће, певат ћемо, певат ћете, певат ће (Треба знати да се у једном делу или било каквом писаном саставу не могу мешати ова два начина писања футура)” (Стевановић 1991: 352).

Важно је да истакнемо да Стевановић не каже да је футур и сложени и прости гл. облик, већ да је првенствено сложени облик.

У Граматици Станојчић/Поповић, која се надовезује на Стевановићеву граматику, футур је међу сложеним глаголским облицима, а онда се издвајају облици за сложени и прости облик. И у оквиру простог облика тумачи се као окрњени инфинитив и енклитички облици помоћног глагола. „Прости облик футура I постао је додавањем енклитичких облика помоћног глагола *ћу, ћеш,*

ће, ћемо, ћете, ће на окрњени (одбацивањем завршног -и) инфинитив, нпр. *певат-*: певат+ *ћу*, певат- + *ћеш...* → *певаћу, певаћеш ...*, при чему је сугласник *t* из окрњеног инфинитива испао (неутралисао се) јер се већ садржи у артикулацији африкате *ћ*” (Станојчић/Поповић 2008: 125).

Душка Кликовац у оквиру поделе облика на прости и сложене, футур убраја само међу сложене облике, али у дефиницији о грађењу футура каже да футур може бити и сложен и прост гл. облик. У подели на прости и сложене каже се да се прости састоје од једне речи, а у састав сложених улази и помоћни глагол. Прости облици јављају се само код глагола на *-ти* и *-сти*, где се на окрњени инфинитив додају ненаглашени облици помоћног глагола *хтети* (Кликовац 2002: 106–107).

У *Српској граматичкој* (Симић/Јовановић 2007: 132–133) футур је међу сложеним облицима и нема детаљнијег коментарисања осим примера са енклитиком испред и иза инфинитива.

Клајнова граматика нешто другачије описује стање и футур се дефинише као сложени облик, али посебно се издваја „футур као једна реч” и каже да уколико енклитика долази иза инфинитива и спаја се са њим тада отпада инфинитивни наставак *-ти* и футур губи особине сложеног времена (Клајн 2006: 122). Детаљнијег објашњења нема.

Данко Шипка каже да футур има сложени и прости облик и да се прости облик различито пише у српском, бошњачком и хрватском стандарду, али се исто изговарају. „Прости облик изводи се додавањем инфинитивног облика парадигматског маркера и наставка футура” (Шипка 2003: 223–224). Овде се први пут помињу наставци футура, али без ширих напомена.

У *Нормативној граматичкој српског језика* стоји да футур има и прости и сложене облике. „У простим облицима футура I две глаголске коренске морфеме налазе се у истом сложеном граматичком облику у којем краћи облици другог глагола (помоћног глагола *хтети*) носе граматичко значење будућег времена, нпр. *разуме-ћу*. [...] Ако облику футура I не претходи нека реч, енклитика долази иза инфинитива и спаја се с њим, при чему отпада инфинитивни наставак *-ти*, тако да футур губи особине сложеног времена, нпр. *видећу ...*” (Пипер/Клајн 2013: 172). Јасно се и у оквиру простог футура говори о два глагола – помоћном и главном, али чињеница да губи особине сложеног времена се не објашњава.

„Сложени футур први чине облик инфинитива и горе наведени облици помоћног глагола *хтети*, чија употреба испред инфинитива или иза њега зависи од синтаксичких или стилско-експресивних услова, нпр. *ја ћу кренути / кренућу* (наглашеност или ненаглашеност првог лица). Међу њима су најважнија два услова: да енклитичким облицима помоћног глагола *ћу, ћеш, ће\ћемо, ћете, ће* не може почети реченица; и да ти енклитички облици морају раздвајати личну заменицу и основни глаголски део двочланог футурског облика, због чега је правилно *ја ћу радити*, а не **Ја радићу* и сл. Ако облику футура I претходи субјект или нека друга реч, енклитика се налази испред инфинитива и пише се одвојено, нпр. *Ја ћу видети, Ми ћемо видети, Одмах ћеш видети, Он (она, оно, Петар...), они (оне, она, другови...) ће видети*” (Пипер/Клајн 2013: 173).

„Ако облику футура I не претходи нека реч, енклитика долази иза инфинитива и спаја се с њим, при чему отпада инфинитивни наставак *-ти*, тако да футур губи особине сложеног времена, нпр. *видећу, видећемо*” (Пипер/Клајн 2013: 173).

Поставља се питање како то футур губи особине сложеног времена. Очито једино зато што се пише као једна реч јер другог објашњења нема.

Предраг Пипер ставља у исту раван критеријум грађења и писања и наводи да су прости облици = једночлани, а сложени облици су двочлани или вишечлани, па тако футур први убраја и међу просте и међу сложене облике (Малцијева и др. 2009: 397). „Специфичност структуре простих облика футура 1 јесте двочланост тематске основе – спој две тематске основе у истом граматичком облику, тако да коренска морфема друге основе (помоћног глагола) функционише као формант у односу на главну тематску основу.” (Малцијева и др. 2009: 401).

У „Граматици српског језика за странце” Мразовић/Вукадиновић футур се убраја међу аналитичке облике (сложене од помоћног глагола и глагола који носе значење). Јасно се дефинише да се футур први гради од инфинитива и помоћног глагола *хтети*. Говори се о двојаким потврдним облицима футура код глагола на *-ти*, док у футуру глагола на *-ћи* нема сажимања. Негирани облици имају само сложени облик. Нигде се не помиње прости и сложени футур и футур је међу сложеним гл. облицима (Мразовић/Вукадиновић 2009: 154–155).

Потпуно шаренило и различите интерпретације налазимо у граматикама за основну и средњу школу па тако негде стоји да је само сложен, негде да је и прост и сложен.³

2.2. Значајни за истраживање били су нам и појединачни радови о футуру и из дијахронијске и из синхронијске перспективе. Издвојићемо укратко само најважније чињенице у вези са морфолошким статусом.

Грковић Мејџор указује да праиндоевропски језик није имао футур као ни прасловенски и описује развој до формирања *ћу*-футура у 14. веку. Војводић истиче да се потврђује теза да генеза словенског видског система⁴ није непосредно повезана са настанком категорије будућег времена и презентом СВ [свршеног вида] у функцији футура, већ да су ти процеси текли независно један од другог (Војводић 2012: 22). „Наиме, будуће вријеме изражено перф. през. (простим футуром) у руском и пољском, па и у другим сјеверословенским језицима, у српском се изражава посебним аналитичким обликом који се састоји од енклитичког помоћног глагола *хм(ј)ети* и инфинитива глагола СВ. Исти аналитички облик (само са инфинитивом глагола НСВ) представља еквивалент и футурској аналитичкој форми НСВ [несвршеног вида] (сложеном футуру) у руском и пољском, односно у сјеверословенским језицима. Енклитика може стајати или (а) испред инфинитива (и тада се пише одвојено) или (б) иза њега (када је иза инфинитива онда се футурски облик може посматрати и као синтетички, јер се, по правилу, изговара као једна фонетска ријеч, због чега се и у писму овај, по својој творби аналитички облик биљежи као синтетички), осим на западним просторима, гдје се, посебно у оквиру хрватског језичког израза /уз употребу „крњег” инфинитива/, чува његова

³ Нема детаљнијих објашњења и свакако неуједначеност у граматикама није препоручљива, а нарочито због великог броја издавача и уџбеника, те онда ученици различито уче и тумаче облике.

⁴ Под генезом видског система сматра формирање категорије свршености и несвршености.

аналитичност” (Војводић 2012: 53). Јасно се указује на морфолошки статус да се ради о сложеном глаголском облику, али да се он може бележити као синтетички (прости) облик.

Милош Ковачевић у студији о футуру и футуроиду истиче: „Сви лични глаголски облици српскога језика – били они временски или модални – по свом су морфолошком облику или прости или сложени. Изузетак је једино футур први, који је и прости и сложени глаголски облик, односно и синтетички и аналитички глаголски облик.

Прости и сложени облик футура првог разликују се по статусу енклитичког облика глагола *хт(ј)ети* – *ћу, ћеш, ће; ћемо, ћете, ће* – у свом саставу.

Уколико уз енклитички облик глагола *хтјети* долази облик инфинитива, футур први има статус морфолошки сложеног (аналитичког) облика, као нпр.: *Ја ћу радити / ћу доћи; Ти ћеш радити / ћеш доћи ... Ми ћемо радити / ћемо доћи; Ви ћете радити / ћете доћи ...* Сви глаголи, и свршени и несвршени, у обје инфинитивне форме, и у форми на *-ти* и у форми на *-ћи*, могу се употријебити у форми сложеног футура. Сложени морфолошки облик футура првог није, дакле, ничим творбено условљен: он захвата све глаголе, у обје инфинитивне форме. Једино дистрибуционо ограничење тиче се немогућности употребе сложеног футура се енклитичким обликом глагола *хтјети* иза инфинитива на *-ти*, као нпр.: **Киша падаће сутра*; **Студенти учите ће у библиотеци*, односно немогућност употребе сложеног футура на почетку реченице с препозицијом енклитичког облика глагола *хтјети*, због тога што енклитика не може заузимати иницијални реченични положај, као нпр.: **Ће падаћи киша сутра*; **Ћемо ићи у биоскоп сутра*, и сл.

За разлику од њега, прости облик футура првог условљен је морфолошким типом глагола у инфинитиву: он се никад не твори од глагола који се у инфинитиву завршавају на *-ћи*, него искључиво од оних што се у инфинитиву завршавају на *-ти*, и то тако што се на инфинитивну основу (по правилу добијену одбијањем инфинитивног наставка *-ти*) дода енклитички облик глагола *хтјети*, али не више са статусом енклитике, него у функцији личног наставка, наставачког морфема, као нпр.: *радићу, радићеш... радићемо, радићете ...* Док сложени облик футура имају сви глаголи, дотле прости облик футура првог искључује све инфинитивне глаголе на *-ћи*. Први је дакле творбено слободан, други творбено ограничен на глаголе чији се инфинитив завршава на *-ти*. Али то није и једино ’ограничење’ простог у односу на сложени футур први. Ограничења су још већа на синтаксичко-семантичком плану” (Ковачевић 2015: 11–12).

Ковачевић говорећи о простом футуру говори о инфинитивној основи и енклитичким облицима у функцији наставака за облике футура, чиме се заправо отвара питање промене дефиниције грађења овог гл. времена. Овакво дефинисање било би у складу са морфолошким критеријумом о подели гл. облика на прости и сложене и дефинисању футура као сложеног и простог.

3. Уколико бисмо прихватили чињеницу да је футур и прост глаголски облик, требало би променити дефиницију о грађењу футура и променити

статус елемената који учествују у грађењу футура. Више не бисмо говорили о инфинитиву већ о инфинитивној основи, а енклитички облици помоћног глагола морали би се прогласити наставцима за грађење футура. Да ли се може говорити о граматикализацији која означава низ промена које доводе до развоја граматичких морфема из претходно самосталних морфема, посебно је питање и мора се посебно размотрити.

Прости футур, уколико постоји, ограничен је само на глаголе са *-ти*. Помоћни глагол *хтети* користи се само за грађење футура првог тако да не можемо вршити поређења у систему.

Сложени футур обухвата све глаголе и нема ограничења. Негирани облици футура, такође, имају само сложене облике. Сложени футур је мање ограничен и синтаксички и семантички (о томе више в. Ковачевић 2015: 11–46). Јасно је да само сложени футур задовољава критеријум свеобухватности глаголске парадигматике, док је прости футур прилично ограничен у систему.

4. Перифрастични футур или футуроид је још једна новина у глаголском систему која се јавља само у футуру. Ради се о појави конструкције да+презент уместо инфинитива у облицима футура. Иако се ради о балканизму, и литература потврђује да морфолошки статус овог облика није нормативан јер се један облик не може градити помоћу конструкције. Прихватањем овог облика нарушили бисмо морфолошки критеријум о грађењу глаголских облика. Јасан став о томе изнесе Симић (2009) и Ковачевић (2015).

„Футуроид се, дакле, не може сматрати системским морфолошким обликом футура, јер је у супротности са системом морфолошких сложених глаголских облика, који се сви без изузетка творе комбинацијом личног облика помоћног глагола *бити* или *хтјети* и неличног облика основног глагола (ја *сам писао*; ја *бејаш писао*; ја *бих писао*; ја *ћу писати*...). Футуроид негира дато творбено системско правило јер комбинује два лична глаголска облика: лични енклитички облик презента глагола *хтјети* и презентски облик основног глагола (ја *ћу да пишем*). И не само што комбинује два лична презентска облика, него у свој творбени састав футуроид укључује и неглаголску ријеч – *везник да*. То је друго системско творбено огрешење овога облика. Наиме, сви морфолошки глаголски облици, без обзира јесу ли они прости или сложени, у свом саставу од врста ријечи имају само глаголе (прости се састоје од глаголске основе и наставка, а сложени од помоћног и основног глагола). У творби ниједног морфолошког глаголског облика у српскоме језику не учествује ниједна друга врста ријечи сем глагола. Глаголски облици су глаголски по томе што у свом саставу имају искључиво глаголе. Футуроид, међутим, у свом саставу осим два лична глаголска облика има још и *везник*. То је друга несистемска особина футуроида. Футуроид је, према томе, двоструко несистемски морфолошки глаголски облик: најприје по томе што насупрот свим другим сложеним глаголским облицима српскога језика настаје комбиновањем двају личних облика глагола, а затим и на основу тога што у његовој творби учествује *везник да* као неглаголска ријеч” (Ковачевић 2015: 41–42).

5. На основу проведене анализе може се закључити да је футур први само сложени глаголски облик. У литератури очито долази до мешања два критеријума – морфолошког критеријума о грађењу гл. облика и критеријума писања који је секундаран и подређен критеријуму грађења.

Уколико говоримо о сложеном и простом футуру на тај начин потпуно дестабилизујемо морфолошки систем глаголских времена и не постоји

ниједан разлог зашто би футур био изузетак. Јасно је, без обзира на начин писања, да се футур први гради од енклитичких облика помоћног глагола *хтети* и инфинитива глагола који се мења. У такозваном простом футуру и даље се јасно издваја помоћни глагол и инфинитив, и ради се само о фонетски условљеним променама које утичу на писање. Уколико говоримо о инфинитивној основи и наставцима, онда мењамо и дефиницију о грађењу овог облика, а чини се да се не може тако лако променити статус језичких јединица.

Још једна чињеница у прилог томе да је футур само сложени глаголски облик говори и ограничена употреба тзв. простог футура. Прости футур ограничен је само на позиције на почетку реченице и на глаголе на *-ти*, има синтаксичка и семантичка ограничења. Само сложеним обликом футура могу се исказати:

- а) футурски облици код глагола на *-ћи* (нпр. *доћи ћу*) и
- б) негирани облици футура првог (нпр. *нећу писати*).

Сложени футур захвата читав глаголски систем и сви глаголи имају облике сложеног футура. Сложени (аналитички) футур нема синтаксичка и семантичка ограничења или су она минимална. Можда је решење које предлажу Мразовић/Букадиновић најбоље јер се говори о двоструким потврдним облицима, а да се неспорно ради само о сложеном глаголском облику.

Беспотребно се компликује морфолошка слика и нарушава систем глаголских облика увођењем могућности – и сложени и прости гл. облик. Оно што је веома важно јесте да се дефиниције у вези са овим обликом усагласе, првенствено, у граматикама и да се јасно и прецизно објасни морфолошки статус овог облика.

Постоје две могућности:

- а) да се футур сматра само сложеним глаголским временом са могућношћу двојакних потврдних облика или
- б) да се сматра и сложеним и простим обликом, али уз различите дефиниције (сложени дефинисан преко помоћног глагола и инфинитива и прости преко инф. основе и наставака за грађење футура).

У складу са морфолошком нормом предлажемо уједначавање дефиниције о грађењу футура првог у граматикама и литератури да је то сложени глаголски облик са могућношћу двоструких потврдних облика код глагола на *-ти*.

ЛИТЕРАТУРА

- Белић 2000:** Александар Белић, *Универзитетска предавања из савременог српскохрватског језика* (прир. Живојин Станојчић), Изабрана дела Александра Белића, том 14, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Бошњаковић 2015:** Жарко С. Бошњаковић, „Творба футура I у два писана идиолекта: из Ченеја (код Темишвара) и Плочице (код Ковина)”, *Исходишта* 1, Темишвар/Ниш, 31–42.
- Војводић 1995:** Дојчил Војводић, „Облици футура I као варијанте и/или као стандарди”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 24/1, 341–349.
- Војводић 2012:** Дојчил Војводић, *Проблематика развоја футура и његове граматикализације у словенским језицима (са посебним освртом на ситуацију у српском, руском и пољском)*, Русе, Лени-Ан.
- Грковић Мејџор 2012:** Јасмина Грковић Мејџор, „Развој футура у старосрпском језику”, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, LV/1, 83–103.
- Клајн 2006:** Ivan Klajn, *Gramatika srpskog jezika za strance*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Кликовац 2002:** Душка Кликовац, *Грамматика српског језика за основну школу*, Београд: Српска школска књига.
- Ковачевић 2015:** Милош Ковачевић, „О реченици и њеним члановима”, у: *Међуоднос футура првог и футуроида у савременом српском језику*, Београд: Јасен, 11–46.
- Маретић 1906:** Т. Maretić, *Hrvatska ili srpska gramatika za srednje škole*, treće izdanje, Zagreb.
- Маретић 1963:** Томо Maretić, *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Мразовић/Вукадиновић 1990:** Pavica Mrazović, Zora Vukadinović, *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*, Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića–Novi Sad: Dobra vest.
- Новаковић 1902:** Стојан Новаковић, *Српска граматика*, друго целокупно издање, Београд: Државна штампарија.
- Пипер/Клајн 2013:** Предраг Пипер, Иван Клајн, *Нормативна граматика српског језика*, Нови Сад: Матица српска.
- Радић 2004:** Првослав Радић, „Глаголске ће-конструкције у говорима Косова и Метохије”, *Јужнословенски филолог*, LX, 135–145.
- Симић 2009:** Радоје Симић, „Нормативни и употребни статус футуроида ЋУ/ЋЕШ... + ДА + ПРЕЗЕНТ”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 38/1, 51–55.
- Станојчић/Поповић 1992:** Живојин Станојчић, Љубомир Поповић, *Грамматика српског језика. Уџбеник за I, II, III и IV разред средње школе*, Београд–Нови Сад: Завод за издавање уџбеника и наставна средства.
- Стевановић 1979:** Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик (Грамматички системи и књижевнोजезичка норма). II. Синтакса*, Београд: Научна књига.

- Стевановић 1981:** Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик (Граматички системи и књижевнojeзичка норма). I. Увод. Фонетика. Морфологија*, Београд: Научна књига.
- Малцијева и др. 2009:** Вјара Малцијева, Зузана Тополињска, Маја Ђукановић, Предраг Пипер, *Јужнословенски језици: граматичке структуре и функције* (ред. П. Пипер), Београд: Београдска књига.
- Шипка 2005:** Danko Šipka, *Osnovi morfologije. Prilog gramatici savremenog standardnog jezika*, Beograd: Alma.

Sanja Djurović

MORPHOLOGICAL STATUS OF THE FUTURE TENSE IN SERBIAN

Summary

Based on the carried out analysis we can conclude that future tense is only the complex verb form. In the literature, it clearly comes to the mixing of two criteria – morphological criterion on the verb forms construction and criterion of spelling which is secondary and subordinate to the criterion of construction.

If we talk about complex and simple future tense in that sense, we utterly destabilize the morphological system of tenses and there is no reason why the future tense would be an exception. Clearly, regardless of the manner of spelling, the future tense is build out of enclitic forms of the auxiliary verb *hteti* and the infinitive of the verb which changes. In the so-called simple future tense, the auxiliary verb and infinitive are clearly distinguishable, thanks to the phonetic caused changes that affect spelling. If we talk about the infinitive basis and suffixes, then, we need to change definition of this type of construction, as well, and it seems that the status of linguistic units cannot be so easily changed.

In accordance with standard morphological norm we suggest harmonizing the definition in the grammar books and literature, about the construction of the future tense meaning that it is a complex verb form with the ability of the double affirmative forms of the verbs ending in *-ti*.

Key words: morphology, future tense, serbian language.